

ดนตรีประกอบพิธีกรรมการเข้าทรงของกลุ่มชาติพันธุ์กวย
กรณีศึกษาชาวกวย ตำบลแตล อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
The Music for Spiritualism Ritual of Kuy Ethnic Group
Case study: Kuy people in Taen-Subdistric, Srikhoraphum, Surin

พนาลินธุ์ ศรีวิเศษ¹ เชาวน์ การวิชา² จันทิราพร ศิรินนท์³

^{1,2} คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

³ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บทคัดย่อ

บทความเรื่องดนตรีประกอบพิธีกรรมการเข้าทรงของกลุ่มชาติพันธุ์กวยกรณีศึกษาชาวกวยตำบลแตล อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.ศึกษาพิธีกรรมการเข้าทรงของกลุ่มชาติพันธุ์กวยตำบลแตล อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ 2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบทางดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการเข้าทรงของกลุ่มชาติพันธุ์กวยตำบลแตล อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์โดยเก็บข้อมูลภาคเอกสารและการลงพื้นที่ภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม แบ่งเป็นกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มบุคคลทั่วไป ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลแตล อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่าชาวกวยได้สืบทอดวัฒนธรรมมาจากบรรพบุรุษยึดถือวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมคือด้านการใช้ภาษากวยในการสื่อสาร มีพิธีกรรมความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต ตามความเชื่อในการรักษาคนเจ็บไข้ได้ป่วยด้วยการใช้ดนตรีบำบัดพร้อมกับการฟ้อนรำซึ่งชาวกวยโดยทั่วไปเรียกพิธีกรรมนี้ว่า “แกลมอ” สำหรับพิธีแกลมอถือเป็นวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชาวกวยที่มีประวัติความเป็นมายาวนานและยังไม่ปรากฏหลักฐานของการกำเนิดที่แน่ชัด องค์ประกอบทางด้านดนตรีที่บรรเลงประกอบพิธีการเข้าทรงเป็นวงดนตรีขนาดเล็กประกอบไปด้วยเครื่องดนตรี แคน และ โทน นักดนตรีที่บรรเลงแคนปัจจุบันคือนายบุญยงค์ วงเวียน อายุ 81 ปี บทเพลงที่บรรเลงจะใช้ทำนองที่เรียกว่า “ลายใหญ่” และ “ลายน้อย” ก่อนการบรรเลงทุกครั้งผู้บรรเลงจะกล่าวบทบูชาไหว้ครูและมีเครื่องบูชาตามประเพณี ทางด้านกระบวนการสืบทอดในปัจจุบันเริ่มลดน้อยลงเมื่อเทียบกับอดีต

คำสำคัญ : ดนตรี พิธีกรรม การเข้าทรง กลุ่มชาติพันธุ์

ABSTRACT

This article "Music for Spiritualism Ritual of Kuy Ethnic Group" in Taen-Subdistric, Srikhoraphum, Surin Province. Aim of this study 1. to study a Spiritualism Ritual of Kui Ethnic Group, and 2. to study elements of music which is used for

Spiritualism Ritual of Kui Ethnic Group. Collecting the data by field work and interviewing a group of people who concerned this study such as scholars, musicians and general people. The result of this study was shown that Kuy people had transmitted from ancestors by respecting ancient culture, for example, using Kuy language, religious belief, veneration of spirits for healing what Kuy people called "Kael-Mo". "Kael-Mo" is local culture for Kuy people which is had a very long history but never found any evidence to prove the information. The elements of music for Kuy ceremonies are Kaen and Ton, currently Kaen player is Mr.Boonyong Wongvien 81 years old, music called Lai-yai and Lai-no. Before performance, he has to Wai-Kru and offering the things as Kuy culture. Nowadays, the transmission of Kuy has been reducing from the past.

Keywords: Kuy Music, Ritual, Spirit, Kuy ethnic Group

1. บทนำ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือภาคอีสานเป็นอีกภูมิภาคหนึ่ง ที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม พื้นบ้านที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะกล่าวคือ ภาคอีสานเป็นภาคที่มีวัฒนธรรมพื้นบ้านเกี่ยวกับความเชื่อ ในเรื่องของไสยศาสตร์ พิธีกรรมทางศาสนา ประเพณีท้องถิ่น มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย มีการ ประกอบอาชีพในด้านเกษตรกรรมทำไร่ทำนาเป็นส่วนใหญ่ ภาษาที่พูดก็มีหลากหลายสำเนียงเสียง ของภาษา เช่นภาษาเขมร ภาษาลาวหรือกวยภาษาลาว ซึ่งภาษาลาวที่กล่าวนี้ยังมีความแตกต่างกัน ไปสามารถแยกออกเป็นรายย่อยได้อีกหลายสำเนียงตามแต่ละท้องถิ่นแต่ละจังหวัด อาหารการกิน ของผู้คนมักเน้นที่รสชาติค่อนข้างรสจัด การละเล่นพื้นบ้านและศิลปะพื้นบ้านนั้นมีหลากหลายเช่นกัน ในทุกจังหวัดของภาคอีสานจะมีศิลปะพื้นบ้านประจำถิ่นของตน เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเจริญอก งามทางวัฒนธรรมของผู้คน ส่วนหนึ่งในศิลปะเหล่านี้มีสิ่งสำคัญยิ่งต่อชีวิตความเป็นอยู่และวิถีชีวิต ของชาวบ้าน หนึ่งในนั้นคือ “ดนตรีพื้นบ้าน” หรือ “เพลงพื้นบ้าน”

ดนตรีพื้นบ้านเป็นสิ่งที่ช่วยให้ชาวบ้านเกิดความบันเทิง เกิดความสุขและจรรโลงใจใน อารมณ์ต่างๆ ทั้งงานที่เป็นงานมงคล และงานอวมงคล ดนตรีพื้นบ้านอีสานก็เช่นเดียวกัน มีความ เป็นเอกลักษณ์ของภาคอย่างแท้จริง หลายคนรู้จักดนตรีภาคอีสานในหลากหลายรูปแบบจึงจำเป็น อย่างยิ่งที่ต้องมีความสนใจดนตรีที่นอกเหนือที่กล่าวมา นั่นคือดนตรีพื้นบ้านอีสานตอนใต้ซึ่งเป็น ดนตรีที่มีความแตกต่างจากดนตรีตอนเหนืออย่างน่าสนใจ ดนตรีพื้นบ้านอีสานตอนใต้มีสิ่งที่น่าสนใจ และคู่ควรแก่การศึกษาค้นคว้า กล่าวคือ เป็นดนตรีที่มีเอกลักษณ์ของชาวบ้านที่อาศัยอยู่แถบจังหวัด สุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ เป็นการละเล่นดนตรีที่เป็นแบบเขมรดังมีผู้ที่ได้กล่าวไว้แล้ว การดนตรี ของชาวไทยเชื้อสายเขมรเป็นดนตรีที่มีเอกลักษณ์เช่นเดียวกันเพราะถือว่าดนตรีในท้องถิ่นนี้เป็น วัฒนธรรมที่น่าสนใจและเป็นเอกลักษณ์ไทยอย่างน่าชื่นชม

นอกจากวัฒนธรรมทางดนตรีดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้คนในท้องถิ่นมีความ รักและผูกพันในการสืบทอดทางวัฒนธรรมจากอดีตถึงปัจจุบันนั้นคือความเชื่อในสิ่งเร้นลับและความ

เชื่อในการบูชาสิ่งที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ทางวิทยาศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การทำบุญ เลี้ยงผีบ้านผีเรือน การรักษาคนไข้ด้วยการทรงเจ้าเข้าผี เป็นต้น

ความเชื่อมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของมนุษย์อย่างใกล้ชิดแล้วปรากฏออกมาในรูปของ พฤติกรรมในชีวิตประจำวัน ขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรม และวัฒนธรรมในรูปอื่นๆ ของ สังคมนั้น ความเชื่อเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตและพัฒนาการของคนในสังคม หรือความเชื่อของคนใน สังคมเป็นตัวกำหนดสังคมความเชื่อมีความหมายว่า สภาพที่บุคคลมีความเห็นตามสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับ ภัย โศก จิตต์ธรรม (2518 :54) จำแนกความเชื่อออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ ความเชื่อที่เกิดจากความกลัว ความเชื่อที่เกิดจากปรากฏการณ์ธรรมชาติและ การสังเกตธรรมชาติ ความเชื่อเกี่ยวกับยากลางบ้าน ความเชื่อทางด้านไสยศาสตร์ ความเชื่อเกี่ยวกับโชคลาง และความ เชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยามนิมิตฝัน

ดนตรีที่เกิดในพิธีกรรมของแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกัน เช่น พิธีกรรมของชาว ไทยกลุ่มชาติพันธุ์เขมรจะมีการเข้าทรงที่เรียกว่า มิวัด พิธีกรรมของชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์กูย เรียกว่าแกลมอ และพิธีกรรมของชาวไทยที่ใช้ภาษาลาวเรียกว่าพิธีคาย้อ แต่จุดหมายปลายทาง ของดนตรีในพิธีกรรมย่อมสนองความต้องการภายในใจของผู้คนเช่นเดียวกัน เนื่องจากการดนตรีไม่ว่า จะเป็นรูปแบบใดลักษณะใด หรือในท้องถิ่นใดย่อมมีความสำคัญกับผู้คนในท้องถิ่นนั้นอยู่เสมอ

ชาวอีสานได้อันได้แก่จังหวัด สุรินทร์ บุรีรัมย์ และศรีสะเกษเป็นกลุ่มจังหวัดที่มีวัฒนธรรม ทางดนตรีในการเข้าทรงที่มีความคล้ายคลึงกัน แต่ในความคล้ายคลึงนั้นย่อมมีความแตกต่างกันไป บ้างขึ้นอยู่กับวิถีชีวิตของแต่ละท้องถิ่น โดยเฉพาะเรื่องของการใช้ภาษาพูด ทำให้วัฒนธรรมทางดนตรี ในพิธีกรรมเกิดความแตกต่างกันแม้แต่ในจังหวัดเดียวกัน ยังมีความแตกต่างกันเนื่องจากการใช้ภาษา พูดนี้เอง

ชาติพันธุ์กูย เป็นกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งที่มีความเชื่อในสิ่งเร้นลับและเหนือธรรมชาติ โดยนำ ความเชื่อเข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิตอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ความเป็นมาของ กลุ่มชนนี้มีประวัติความเป็นมาอันยาวนานในการอพยพเคลื่อนย้ายมาตั้งถิ่นฐานเขตภาคอีสานตอนใต้ และได้นำวัฒนธรรมความเชื่อดังกล่าวมาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความมุ่งหมายในการศึกษาถึงดนตรีประกอบพิธีกรรมของการเข้าทรงเพื่อ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำมาศึกษาวิเคราะห์อย่างชัดเจนและศึกษาอย่างเต็มรูปแบบของ กระบวนการศึกษาค้นคว้าทางงานวิจัย เพื่อทำให้วัฒนธรรมเหล่านี้ยังคงเป็นที่รู้จักและยังคงมีการสืบทอดให้ดำรงต่อไปอย่างเป็นเอกลักษณ์ที่แท้จริง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพิธีกรรมการเข้าทรงของชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์กูยตำบลแดล อำเภอสี่ขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบทางดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการเข้าทรงของชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์กูย ตำบลแดล อำเภอสี่ขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจากตำราวิชาการ และเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อไปศึกษาสังเกตจากกลุ่มเป้าหมาย ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้การวิเคราะห์เชิงเหตุผลไม่ได้มุ่งเก็บข้อมูลด้านตัวเลขมาทำการวิเคราะห์ ซึ่งมีขั้นตอนวิธีการวิจัยและการเนิการวิจัยดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่เกี่ยวข้องกับดนตรีประกอบพิธีกรรมการเข้าทรงของกลุ่มชาติพันธุ์กุ่ม ตำบล แดล อำเภอสี่พระยา จังหวัดสุรินทร์ โดยพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นนักดนตรีของหมู่บ้านที่ได้รับการยอมรับจากชุมชนในการบรรเลงดนตรีตามประเพณี และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับพิธีกรรม

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยในครั้งนี้ ประกอบไปด้วยแบบสำรวจข้อมูล และแบบสัมภาษณ์ ซึ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. การสัมภาษณ์แบบไม่มีคำถามแน่นอน (Unstructured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ไม่มีกำหนดคำถามที่แน่นอนตายตัว หรือหากมีการกำหนดไว้บ้างก็เป็นคำถามประเด็นหลัก ในการสัมภาษณ์ก็ไม่จำเป็นต้องใช้คำถามเหมือนกัน การเรียงลำดับคำถามก็ไม่ต้องเหมือนกัน เป็นการสัมภาษณ์ที่ยืดหยุ่นและเปิดกว้าง มีอิสระในการถามเพื่อให้ได้คำตอบตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย ข้อมูลที่ได้รับไม่นิยมเอามาเปรียบเทียบกัน ไม่ได้มุ่งเอามาพิสูจน์สมมติฐาน คำตอบที่ได้รับอาจนำมาใช้ประโยชน์ในการสร้างแบบสัมภาษณ์ สำหรับใช้ในการสัมภาษณ์แบบมีคำถามที่แน่นอนในครั้งต่อ ๆ ไปได้

2. การสัมภาษณ์แบบมีคำถามที่แน่นอน (Structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดข้อคำถามไว้ล่วงหน้า และในการสัมภาษณ์ผู้ตอบแต่ละคนจะต้องได้รับการถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกันด้วย ดังนั้น การสัมภาษณ์แบบนี้จำเป็นต้องใช้แบบสัมภาษณ์ที่จัดเตรียมไว้ก่อน การสัมภาษณ์แบบมีคำถามแน่นอนช่วยให้ผู้ถาม ถามตรงประเด็นที่ต้องการ ไม่ออกนอกเรื่องไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้

3. การสนทนากลุ่ม (Focus group) หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนาของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นบุคคลที่สามารถให้คำตอบในประเด็นที่ต้องการศึกษาได้ โดยจัดให้มีกลุ่มสนทนาประมาณ 6-12 คน และมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนาเพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวางละเอียดลึกซึ้ง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องในเรื่องทฤษฎีทางวัฒนธรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้าน โดยรวบรวมและศึกษาค้นคว้าจากแหล่งความรู้

และแหล่งข้อมูลทางราชการ ได้แก่ ศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้จังหวัดบุรีรัมย์ หอสมุดมหาวิทยาลัยมหาสารคาม หอสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น หอสมุดแห่งชาติ หอสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

4.2 การรวบรวมข้อมูลจากประสบการณ์ตรงของวิทยากรและบุคคลในชุมชน โดยผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนาม ตำบลแตล อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งการรวบรวมข้อมูลทั้งหลายนี้ ได้ใช้อุปกรณ์ในการจัดเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกการสัมภาษณ์ กล้องบันทึกภาพนิ่ง ระบบดิจิทัล เครื่องบันทึกเสียง กล้องบันทึกภาพเคลื่อนไหวโดยใช้แบบการสำรวจข้อมูลดังนี้

4.2.1 แบบสำรวจข้อมูล เป็นแบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานทางภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่อีสานใต้ข้อมูลที่ได้นั้นจะเป็นข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ข้อมูลดังกล่าวได้แสดงถึงสภาพทางสังคมและวัฒนธรรม จากการสำรวจข้อมูลพร้อมกับสภาพโดยทั่วไปของเขตพื้นที่ในการวิจัย

4.2.2 แบบสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์มีจุดมุ่งหมายเพื่อบันทึกคำตอบจากเรื่องราวของผู้บรรเลงและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบรรเลงดนตรีประกอบพิธีกรรม ซึ่งการใช้แบบสอบถาม ผู้ตอบตอบโดยการเขียนตอบลงในแบบสอบถามหรือให้ผู้สัมภาษณ์เป็นผู้บันทึกคำตอบลงในแบบสัมภาษณ์นั้นแทน

4.2.3 แบบสังเกต เป็นการบันทึกการสังเกตลงไปแบบสังเกต บันทึกองค์ความรู้จากการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรม อาจจะเป็นผู้ร่วมบรรเลงหรือเป็นผู้รับชมการบรรเลงดนตรีประกอบพิธีกรรม

4.3 การรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์ศิลปินในชุมชนและผู้ทรงคุณวุฒิ การลงพื้นที่ภาคสนามจะใช้วิธีการรวมรวมที่ได้จากการจัดทำแบบเครื่องมือในการบันทึกข้อมูลต่าง ๆ คือ แบบสำรวจข้อมูล แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และการบันทึกข้อมูลลงเครื่องบันทึกเสียงและภาพ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 เรียบเรียงประวัติความเป็นมาของดนตรีจากการสัมภาษณ์จากศิลปิน นำบทสัมภาษณ์มาเรียบเรียงความสำคัญโดยผู้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่างๆ จากการสัมภาษณ์มารวบรวมและจัดเรียงลำดับเหตุการณ์ความสำคัญที่เกิดขึ้นจริง จากนั้นบันทึกประวัติความเป็นมาที่สำคัญ

5.2 เรียบเรียงความสำคัญของเครื่องดนตรี ด้านองค์ประกอบทางด้านเครื่องดนตรี ลักษณะทางกายภาพของเครื่องดนตรี องค์ประกอบทางด้านวิธีการบรรเลงวิธีการบรรเลง และหน้าที่หลักในการบรรเลง

6. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องดนตรีประกอบพิธีกรรมการเข้าทรงของกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อถิ่นศึกษาวงศ์ตำบลแตล อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

1. พิธีกรรมการเข้าทรงของชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อตำบลแตล อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

พิธีกรรมความเชื่อที่ถือเป็นวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชาวญ้ออีกประการคือ ความเชื่อในเรื่องของการเข้าทรงและการประกอบพิธีการรักษาคนไข้ด้วยเสียงเพลงหรือที่เรียกว่า “ดนตรีบำบัด” (Music Therapy) ซึ่งเป็นพิธีที่กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อนิยมกระทำในหลายพื้นที่ บางพื้นที่เรียกพิธี

ดังกล่าวว่า แกลมอ หรือแกลออ บางพื้นที่เรียก ผีมอ เป็นต้น ขึ้นอยู่กับสำเนียงเสียงที่เรียกสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต พิธีกรรมดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อใดนั้นยังไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด ยังไม่มีสิ่งที่ยืนยันว่าเกิดขึ้นมา พร้อมกับสิ่งใด เมื่อใด แต่สิ่งที่แสดงให้เห็นว่ามีพิธีกรรมดังกล่าวมาช้านานแล้วนั้นคือคำบอกเล่าจากคนเฒ่าคนแก่ในท้องถิ่น ซึ่งส่วนใหญ่จะกล่าวว่า สืบทอดมาจากปู่ย่าตายาย และสิ่งนี้เองแสดงให้เห็นว่าพิธีกรรมดังกล่าวมีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น มิได้ปรากฏหลักฐานหรือการบันทึกเรื่องราวในอดีตนั้นไว้ พิธีกรรมนี้อาจเกิดขึ้นมาพร้อมๆ กับความเชื่อที่ต้องการให้ผู้คนอยู่รอดจากโรคภัยไข้เจ็บที่เป็นการนำความเชื่อเข้ามาสัมพันธ์กับชีวิตของผู้คนเพื่อความอยู่รอดปลอดภัย

พิธีการเข้าทรง หรือที่ชาวกูยเรียกว่าพิธี “แกลมอ” บางแห่งเรียก “อ้อ” หรือมีชื่อเรียกลักษณะการเล่นพิธีกรรมดังกล่าวแตกต่างกันออกไป สำหรับชาวกูยส่วนใหญ่จะเรียก “แกลมอ” ซึ่งเป็นชื่อของพิธีกรรมความเชื่อที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษลักษณะของพิธีกรรมนี้จะมีการละเล่นจากความเชื่อที่ว่า เมื่อมีบุคคลใดในครอบครัว หรือญาติสนิทมีอาการเจ็บไข้ได้ป่วย ซึ่งอาจเกิดจากอาการต่างๆและเข้าทำการรักษาจากหมอและเข้ารับรักษาตามกระบวนการทางการแพทย์แต่อาการยังไม่หายขาด ชาวบ้านจึงได้นำความเชื่อที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษที่นำผู้ป่วยนั้นมาเข้าพิธีรักษาอาการจากพิธีกรรมเข้าทรงนี้ และจะกระทำพิธีตามความเชื่อในทุกขั้นตอน คือ การนำผู้ป่วยเข้ามาอยู่ในพิธีและให้ฟังการบรรเลงดนตรีประกอบกับการฟ้อนการแสดงท่าทางร้ายรำจากบทเพลงที่นักดนตรีบรรเลง ซึ่งการฟ้อนรำจะกระทำโดยผู้ใหญ่ เช่น แม่ หรือ คนเฒ่าคนแก่ เชื่อว่าในตัวลูกหลานที่เจ็บป่วยจะมีผีมออยู่ในร่าง เมื่อได้รับฟังการบรรเลงหรือการร่วมฟ้อนรำจะทำให้อาการป่วยทุเลาลงและหายจากอาการเจ็บป่วย

พิธีกรรมการเล่นจะเริ่มตั้งแต่การจัดเตรียมสถานที่ของเจ้าบ้านโดยจะจัดในบริเวณบ้านของเจ้าภาพ เตรียมสถานที่เหมือนงานทำบุญทั่วไป มีการจัดเตรียมข้าวปลาอาหารและเครื่องดื่มสำหรับผู้เข้าร่วมงาน นอกจากนี้ยังจัดเตรียมลานบ้านเพื่อประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อ และมีการเชิญชาวบ้านร่วมงาน ซึ่งชาวบ้านที่มาร่วมงานจะมีความเชื่อและนับถือการละเล่นนี้และร่วมพิธีอย่างคับคั่ง บางงานจะมีชาวบ้านมาร่วมตั้งแต่ 50 คน ถึง 100 คน ซึ่งต่างมาร่วมกันอวยพรให้ผู้ป่วยหายจากอาการเจ็บป่วยนี้

การบรรเลงและการฟ้อนรำจะเริ่มพิธีตั้งแต่เวลาประมาณ 21.00 น.และจะมีการบรรเลงดนตรีประกอบไปจนถึงเวลาประมาณ 04.00 น. หรือ 05.00 น. ขึ้นอยู่กับเจ้าภาพของงานจะให้สิ้นสุดการบรรเลงเมื่อใด

2. องค์ประกอบทางดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการเข้าทรงของกลุ่มชาติพันธุ์กูยตำบลเตลอำเภอสี่ขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

ดนตรีประกอบพิธีกรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการประกอบพิธีกรรมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดนตรีมีส่วนช่วยให้การประกอบพิธีกรรมเกิดความศักดิ์สิทธิ์และมีการสืบทอดอย่างต่อเนื่อง ดนตรีประกอบพิธีกรรมนั้นผู้ที่บรรเลงจะเลือกเครื่องดนตรีที่เหมาะสมกับพิธีกรรมและเป็นเครื่องดนตรีที่ผู้บรรเลงสามารถบรรเลงได้ดีและมีความผูกพันกับตนเอง สำหรับพิธีกรรมการเข้าทรงนี้จะมีเครื่องดนตรีหลักในการบรรเลงคือ “แคน” ซึ่งถือเป็นเครื่องดนตรีมีเอกลักษณ์เฉพาะของชาวอีสานและชาวไทยในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เพราะแคนถือเป็นเครื่องดนตรีที่มีการบรรเลงอย่างกว้างขวาง และ

ถือเป็นเครื่องดนตรีที่มีการบรรเลงสืบทอดแบบอย่างเข้มแข็งและเป็นวัฒนธรรมร่วมของชาวเอเชียที่
เคยเป็นดินแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านวัฒนธรรม

ดนตรีประกอบพิธีกรรมการเข้าทรงของชาวกูยตำบลแตล อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
จะเป็นเครื่องดนตรีที่นิยมบรรเลงกันมากตามวัฒนธรรมของชาวอีสาน ซึ่งโดยทั่วๆไปการบรรเลงดนตรีจะ
ใช้เครื่องดนตรีที่เป็นวัสดุธรรมชาติของท้องถิ่นและเป็นเครื่องดนตรีที่มีน้ำหนักเบา พกพาได้สะดวก
และง่ายต่อการดูแลรักษา ซึ่งเครื่องดนตรีของชาวกูยบ้านชาติ ตำบลแตล อำเภอศีขรภูมิ จังหวัด
สุรินทร์ มีเครื่องดนตรีดังนี้

1. แคน

แคนเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าลมไม้ (Aerophone) ที่ทำจากไม้ไผ่ชนิดหนึ่ง ถือเป็น
เป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่นิยมบรรเลงกันมากในภาคอีสานของประเทศไทย แคนเป็นเครื่องเป่ามีลิ้น
โลหะ เสียงเกิดจากลมผ่านลิ้นโลหะไปตามลำไม้ที่เป็นลูกแคน การเป่าแคนต้องใช้ทั้งการเป่าลมเข้าไป
ในเต้าแคนและดูดลมออกพร้อมกับการบังคับด้วยนิ้วมือที่ประกบกับเต้าแคนทั้งสองมือ จึงถือได้ว่า
การเป่าแคนนั้นต้องอาศัยความชำนาญพอสมควร เนื่องจากการบรรเลงต้องอาศัยทักษะและ
ประสบการณ์เป็นอย่างมาก

วิธีการบรรเลงแคนนั้นกระทำได้โดยการทำให้เกิดเสียงด้วยลมผ่านเต้าแคนด้วยวิธีการเป่า
ด้วยปาก ให้เสียงผ่านลิ้นแคนภายในเต้าแคน เสียงแคนเกิดจากการเป่าและการดูดจึงถือได้ว่าลิ้นแคน
นั้นเป็นลิ้นอิสระ และบังคับเสียงด้วยนิ้วมือทุกนิ้วในการกดเปิด – ปิด รูบังคับเสียง เสียงที่ได้เกิด
การบังคับลมสามารถทำให้เกิดเสียงหนัก-เบา และดัง-ค่อย ด้วยการบังคับลมที่เป่าและดูด และ
การบรรเลงนั้นจะสามารถบรรเลงเป็นโน้ตได้หลายเสียงพร้อมๆ กัน สามารถทำให้เกิดเสียงประสาน
และเสียงคลอที่เป็นเสียงรองได้ดี

2. โทน

โทน หรือ กลองโทน เป็นเครื่องดนตรีที่ชาวกูยใช้บรรเลงเป็นเครื่องประกอบจังหวะของ
การบรรเลงประกอบพิธีกรรม เป็นเครื่องดนตรีที่ทำหน้าที่ให้การบรรเลงมีความสมบูรณ์ตามบทเพลง
และทำให้เกิดอารมณ์ที่มีความสนุกสนานและถือเป็นเครื่องกำกับจังหวะหน้าทับของบทเพลงที่บรรเลง
โทนที่ชาวกูยบรรเลงประกอบพิธีกรรมนี้จะมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลองกันตรึมของชาวไทยเชื้อสาย
เขมร กล่าวคือมีความคล้ายคลึงทั้งรูปร่าง วัสดุ และเสียงที่เกิดจากการตี

โทน เป็นเครื่องดนตรีประเภทที่ทำด้วยไม้ ซึ่งหน้าด้วยหนังสัตว์ เจาะกลวงร้อยด้วยเชือก
ซึ่งกับหน้ากลองซึ่งปัจจุบันได้ประยุกต์โดยการนำวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นคือผ้าใบมาซึ่งแทนหนังสัตว์
เนื่องจากมีความทนทานสามารถหาได้ง่ายมีเสียงที่ค่อนข้างหนักแน่น ราคาไม่แพงและรักษาง่าย
ดังนั้นจึงถือได้ว่าการบรรเลงโทนจึงสามารถบรรเลงเข้ากับแคนได้เป็นอย่างดี

3. ผู้บรรเลง

การบรรเลงดนตรีประกอบพิธีกรรมการเข้าทรงนี้จะมีผู้บรรเลงหรือนักดนตรีจำนวนไม่มาก
เนื่องจากจะใช้ผู้บรรเลงหลักเท่านั้นและผู้บรรเลงจะต้องได้รับการยกย่องจากเจ้าภาพว่าเป็นผู้มี
ความสามารถเหมาะสมสำหรับการบรรเลงประกอบพิธีผู้บรรเลงในปัจจุบันชื่อ นายบุญยงค์ วงเวียน
ปัจจุบันอายุ 81 ปี ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 25 บ้านชาติ หมู่ที่ 2 ตำบลแตล อำเภอศีขรภูมิ จังหวัด
สุรินทร์ ประกอบอาชีพเกษตรกร

4. เครื่องสังเวทไหว้ครูก่อนการบรรเลง

การบรรเลงดนตรีในพิธีการเข้าทรงของชาวกูย จะมีการบูชาครูหรือการไหว้ครู ซึ่งถือเป็นประเพณีความเชื่อที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งชาวกูยจะให้ความสำคัญกับการไหว้ครูเป็นอย่างมากเนื่องจากถือเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและถือเป็นการเคารพบูชาครูก่อนการบรรเลงทุกครั้ง เครื่องบูชาครูสำหรับวงดนตรีมีดังต่อไปนี้ รูป เทียน เงินก้านล เหล้าขาว ไข่ต้ม

5. บทเพลงบรรเลงประกอบพิธีกรรม

การบรรเลงเพลงประกอบพิธีกรรมการเข้าทรงที่นักดนตรีในวงของคุณตาบุญยงค์ วงเวียนบ้านชาติ ตำบลแตล อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ จะบรรเลงเพลงที่เรียกว่า “ลาย” อยู่ 2 ลาย คือ “ลายใหญ่” และ “ลายน้อย” ซึ่งการบรรเลงเพลงดังกล่าวจะเริ่มบรรเลงเมื่อพิธีกรรมได้ดำเนินขึ้น โดยผู้บรรเลงจะเลือกบทเพลงที่เจ้าภาพประสงค์ให้เล่นก่อน เช่น เจ้าภาพต้องการให้บรรเลงลายใหญ่ ผู้บรรเลงก็จะบรรเลงเพลงลายใหญ่โดยการบรรเลงจะอาศัยทำนองที่บรรเลงวนซ้ำไปมา และกลับต้นไปตามประสงค์ และบรรเลงสลับกับลายน้อยที่มีทำนองแตกต่างกันออกไป

บทเพลงบรรเลงประกอบนี้ จะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งขึ้นอยู่กับรูปแบบของการบรรเลงและความถนัดของนักดนตรี และการบรรเลงเพลงประเภทเพลงพื้นบ้านจะเป็นเอกลักษณ์ที่ถือได้ว่ามีรูปแบบของการบรรเลงทั่วไปคือ มีทำนองที่เป็นเอกลักษณ์ มีจังหวะช้าและเร็ว เป็นบทเพลงทำนองสั้นๆ ซ้ำไปมา ดังจะเห็นได้จากเพลงพื้นบ้านทั่วไป ที่มีทำนองและจังหวะคล้ายคลึงกัน

7. อภิปรายผล

ชุมชนชาวกูยยังคงยึดถือวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการใช้ภาษา กูย ในการสื่อสารและการดำรงชีวิตตามวิถีของชาวกูย โดยรับและประยุกต์กับวัฒนธรรมในยุคสมัยปัจจุบัน เช่น การสร้างอาคารบ้านเรือน การศึกษา การสาธารณสุข อาชีพ ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งชาวกูยสามารถดำรงชีวิตที่เกิดการผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยปัจจุบันได้เป็นอย่างดีแต่ยังคงรักษาไว้ในวัฒนธรรมความเชื่อที่ได้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ความเชื่อและประเพณีของชาวกูยมีหลากหลายความเชื่อที่ได้สืบทอดผ่านพิธีกรรมความเชื่อ ซึ่งในความเชื่อทั้งหลายเหล่านี้จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต เกี่ยวข้องกับอาชีพเกษตรกรรมที่ถือเป็นอาชีพของผู้คนส่วนใหญ่ เช่น พิธีกรรมการไหว้บูชาเกี่ยวกับการทำนา พิธีกรรมการไหว้บรรพบุรุษ พิธีกรรมความเชื่อด้านการรักษาคนไข้ด้วยการสะเดาะเคราะห์ และพิธีกรรมที่ถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของชาวกูยคือพิธีกรรมการเข้าทรงตามความเชื่อในการรักษาคนเจ็บไข้ได้ป่วยด้วยการใช้ดนตรีบำบัดพร้อมกับการฟ้อนรำ ซึ่งชาวกูยโดยทั่วไปเรียกว่า พิธีกรรมแกลมอ ซึ่งชุมชนตำบลแตล อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ เรียกพิธีกรรมนี้ว่า “แกลมอ” พิธีกรรมดังกล่าวนี้มีประวัติความเป็นมาถึงการเกิดขึ้นเมื่อใดนั้นยังไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัด ยังไม่มีสิ่งที่ยืนยันว่าเกิดขึ้นมา พร้อมกับสิ่งใด หรือเมื่อใด แต่สิ่งที่แสดงให้เห็นว่ามีพิธีกรรมดังกล่าวมาช้านานแล้วนั้นคือคำบอกเล่าจากคนผู้สูงอายุในชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่จะกล่าวว่าสืบทอดมาจากปู่ย่าตายายลักษณะของพิธีกรรมนี้จะมีการละเล่นจากความเชื่อที่ว่าเมื่อมีบุคคลใดในครอบครัว หรือญาติสนิทมีอาการเจ็บไข้ได้ป่วยชาวบ้านจะนำผู้ป่วยนั้นมาเข้าพิธีรักษาอาการจากพิธีกรรมเข้าทรงนี้ และจะกระทำพิธีตามความเชื่อในทุกขั้นตอน คือ การนำผู้ป่วยเข้ามาอยู่ในพิธี

และให้ฟังการบรรเลงดนตรีประกอบกับการฟ้อนหรือการแสดงท่าทางร้ายรำจากบทเพลงที่นักดนตรีบรรเลง ซึ่งการฟ้อนรำจะกระทำโดยผู้ใหญ่ในบ้าน เชื่อว่าในตัวลูกหลานที่เจ็บป่วยจะมีผีมออยู่ในร่าง เมื่อได้รับฟังการบรรเลงหรือการร่วมฟ้อนรำจะทำให้อาการป่วยทุเลาลงและหายจากอาการเจ็บป่วย

ดนตรีที่บรรเลงประกอบพิธีการเข้าทรงจะเป็นวงดนตรีขนาดเล็กประกอบไปด้วยเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าลมไม้ คือ แคน และมีเครื่องดนตรีบรรเลงประกอบจังหวะคือ โทน นักดนตรีที่บรรเลงแคนปัจจุบันคือนายบุญยงค์ วงเวียน อายุ 81 ปี เป็นชาวบ้านชาติ ตำบลเตล อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์ บทเพลงที่บรรเลงจะใช้ทำนองที่เรียกว่า “ลายใหญ่” และ “ลายน้อย” บรรเลงสลับกันไปตลอดทั้งคืน ก่อนการบรรเลงทุกครั้งผู้บรรเลงจะกล่าวบทบูชาไหว้ครู โดยจัดเป็นเครื่องบูชาที่ประกอบไปด้วย ธูป เทียน เงินก้านล 12 บาท เหล้าขาว และไข่ต้ม

กระบวนการสืบทอดในปัจจุบันเริ่มลดน้อยลงเมื่อเทียบกับอดีต เนื่องจากปัจจุบันผู้บรรเลงมีอายุมาก มีผู้สนใจในการเรียนรู้หรือสืบทอดน้อยหรือแทบจะหาได้ยาก ประกอบกับการแพทย์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ก้าวหน้าขึ้น ทำให้วัฒนธรรมด้านการบรรเลงดนตรีประกอบ พิธีกรรมเริ่มลดน้อยลงไป ซึ่งต้องถือเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายควรให้การสนับสนุนและผลักดันเพื่อให้วัฒนธรรมเหล่านี้คงอยู่สืบต่อไป

8. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยเรื่องดนตรีประกอบพิธีกรรมการเข้าทรงของกลุ่มชาติพันธุ์กุ่มตำบลเตล อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์จากการวิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรมประเภทต่าง ๆ เพิ่มเติม เช่น ดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร กลุ่มชาติพันธุ์ลาวกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโคราช และศึกษาประเพณีวัฒนธรรมโบราณในชุมชนท้องถิ่นบริเวณใกล้เคียง
2. ศึกษากระบวนการสืบทอดและถ่ายทอดศิลปะและวัฒนธรรมในแขนงที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

- ทวิวงศ์ ศรีวิเศษ. (20 สิงหาคม 2559). สัมภาษณ์. ชาวบ้าน. บ้านโนนจารย์ ตำบลเตล อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์.
- นิตยา บัวทอง. (2548). การศึกษาวัฒนธรรมดนตรีแก้มอในจังหวัดสุรินทร์. ปรินญาณิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญยงค์ วงเวียน. (20 สิงหาคม 2559). สัมภาษณ์. นักดนตรี. บ้านชาติ ตำบลเตล อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์
- ประเสริฐ ศรีวิเศษ. (2527). ประวัติความเป็นมาของคนกุ่ม. ใน เพลงพื้นบ้านและการละเล่นพื้นบ้านจังหวัดสุรินทร์. สมจิตร พ่วงบุตร. (หน้า 87). กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์.
- ปัญญา รุ่งเรือง. (2546). ประวัติการดนตรีไทย. ครั้งที่5 กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ภิญโญ จิตต์ธรรม. (2522). ความเชื่อ. สงขลา : โรงพิมพ์มณฑลการพิมพ์
- ภูมิจิต เรื่องเดช. (2529). กันตรึม-เพลงพื้นบ้านอีสานใต้. บุรีรัมย์ : ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม

สหวิทยาลัย อีสานใต้-บุรีรัมย์.

ศรัณย์ นักรบ. (2549). **ดนตรีประกอบการรำกลมอของชาวกูย**. รายงานการวิจัย :

สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ศิริ ผาสุก และคณะ. (2536). **สุรินทร์ มรดกโลกทางวัฒนธรรมในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ :

เอสแอนด์ จี กราฟฟิค.

สมทรง บุรุษพัฒน์. (2538). **สารานุกรมชนชาติกูย**. นครปฐม : โรงพิมพ์สถาบันพัฒนาการสาธารณสุข
อาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล.

สมัย สุทธิธรรม. (2537). **คนคล้องช้าง**. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรินต์ติ้งเฮาส์.

โสฬส ศิริไสย์ และคณะ. (2538). **สารานุกรมชนชาติกูย**. นครปฐม : สถาบันวิจัยภาษาและ
วัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

องค์การบริหารส่วนตำบลแตล อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2558, จาก
<http://www.tambontael.com/>

